

УДК 378:61:811.111(73+71)

А. К. КУЛІЧЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент
Запорізький державний медичний університет

СУТНІСТЬ ТЕРМІНІВ «МЕДИЧНА ШКОЛА» ТА «ОСТЕОПАТИЧНА МЕДИЧНА ШКОЛА» В АМЕРИКАНСЬКІЙ І КАНАДСЬКІЙ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМАХ

Статтю присвячено аналізу сутності термінів «медична школа» та «остеопатична медична школа», виявленню відмінності між ними в американській і канадській освітніх парадигмах.

У дослідженні запропоновано класифікацію терміна «медична школа» за такими критеріями, як: 1) спеціалізація (медична школа; остеопатична медична школа); 2) формальне визнання (прийнятна визнана медична школа; прийнятна невизнана медична школа; акредитована медична школа; медична школа, що визнана медичною радою штату); 3) територіальна належність (іноземна медична школа). З'ясовано, що термін «медична школа» використовують як у широкому, так і у вузькому значенні. Встановлено, що в американській та канадській освітніх парадигмах немає відмінностей у визначенні термінів «медична школа» в «остеопатична медична школа». Крім того, у США та Канаді медичною школою називають школу медицини, медичний коледж, медичний факультет.

Ключові слова: термін, аналіз, класифікація, медична школа, медична остеопатична школа, американська освітня парадигма, канадська освітня парадигма, медична освіта.

Разом із науково-технічним прогресом динамічно розвиваються терміносистеми різних наук, вивчення яких потребує відповідних фахових знань. З іншого боку, фахівці, які належать до різних наукових шкіл, поколінь чи регіонів, нерідко мають відмінні погляди на те чи інше наукове поняття та його словесне позначення [1, с. 3]. Тому нерідко виникає термінологічна плутанина щодо того чи іншого явища або процесу.

Що стосується освітньої парадигми певної країни, то їй притаманний термінологічний комплекс, що має свої історичні й лінгвокультурні особливості. Під час послідовного й компетентного упорядкування та уніфікації такого комплексу в суспільстві відбувається розуміння сутності й механізмів багатьох явищ, процесів та тенденцій освіти. Слідом за К. Крутії вважаємо, що в кожній освітній парадигмі «термінологічне визначення й до сьогодні є дискусійним: немає чітких параметрів, критеріїв і показників, за якими можна було б представити єдину дефініцію багатьох педагогічних конструктів» [4, с. 6].

Проблема науково-освітньої термінології набула відображення в дослідженнях Р. Александера (термінологія компаративної педагогіки), М. Вакуленка (термінологія та українська наукова термінографія), Л. Гриневич (освітні поняття в науковому дискурсі), І. Тимченко (пострадянська та європейська освітня термінологія), М. Саймона (терміни як основа педа-

гогічної освіти), І. Соколової (поняттєво-термінологічний апарат педагогічного дослідження), А. Вальдер (термінологія вищої освіти) та ін. Проте аналіз сутності термінів «медична школа» й «остеопатична медична школа» в американській та канадській освітніх парадигмах ще не став предметом окремої наукової розвідки як у зарубіжній, так і у вітчизняній педагогіці.

Мета статті – висвітлення сутності термінів «медична школа» й «остеопатична медична школа», виявлення відмінності між ними в американській та канадській освітніх парадигмах.

Як слушно зауважує Л. Гриневич, «розвиток понятійно-категоріального апарату педагогіки наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. відображає проблеми освіти та дозволяє усвідомити зміни, що віддзеркалюють тенденції її розвитку» [2, с. 14]. Тож, у зв'язку з тим, що професійна освіта в зарубіжних країнах набуває актуальності в суспільстві та значущості на державному рівні, зокрема в США та Канаді, вважаємо за необхідне зосередити увагу на термінах, які стосуються медичної освіти та позначають освітні заклади – «медична школа» та «остеопатична медична школа».

Відповідно до нормативно-правової бази з медичної освіти [10–12] і стандартів комітетів з акредитації США та Канади (що майже ідентичні в обох країнах) [5; 6; 9], пропонуємо таку класифікацію терміна «медична школа»:

- *за спеціалізацією*: медична школа (medical school); остеопатична медична школа (osteopathic medical school);
- *за формальним визнанням*: прийнятна визнана медична школа (acceptable approved medical school); прийнятна невизнана медична школа (acceptable unapproved medical school); акредитована медична школа (accredited medical school); медична школа, що визнана медичною радою штату (Board-approved medical school);
- *за територіальною належністю*: іноземна медична школа (foreign medical school).

Далі детальніше розглянемо кожен термін з поданої нами класифікації для кращого розуміння освітніх реалій у США та Канаді.

Медична школа (medical school) – це навчальний заклад або структурний підрозділ навчального закладу, що пропонує навчання, після закінчення якого є можливість здобути ступінь «Доктор медицини» (Doctor of Medicine) [11].

Також у США та Канаді прийнято називати медичні школи «алопатичними». Прослідкуємо етимологію слова «алопатія» в латинській мові. Терміноелемент allo- означає «інший, несхожий», -pathia – «захворювання, страждання». За Словником медичної термінології (укладач М. Кніпович), «allopathia, ae f – це лікування несхожими засобами (протилежність гомеопатії)» [3, с. 30]. Тож алопатична школа – це заклад вищої освіти, де пропагують ідеї традиційної медицини. У ХХІ ст. у США існує 151 акредитована медична школа та 17 – у Канаді.

Відповідно до стандартів комітетів з акредитації США й Канади [6; 9], це структурний підрозділ університету або самостійний заклад вищої освіти, який:

- має письмовий статут про місію та цілі програми медичної освіти, веде поточне планування й складає внутрішні нормативні документи, що описують ефективну організацію навчання та перебіг управління процесом навчання, а також демонструє цілісність завдяки своєму послідовному й документальному дотриманню справедливої, неупередженої та ефективної політики й діяльності;
- має належний професорсько-викладацького склад, необхідний для досягнення цілей програми медичної освіти та забезпечення функціональної інтеграції всіх програмних компонентів;
- гарантує, що програма медичної освіти відбувається в професійних, шанобливих та інтелектуально стимулюючих академічних і клінічних умовах, визнає переваги різноманітності й сприяє досягненню студентами компетенцій, необхідних для майбутніх лікарів;
- має достатній кількісний та якісний керівний, професорсько-викладацький і допоміжний склад, фінансові ресурси, фізичні засоби, обладнання й клінічні, навчальні, інформаційні, технологічні ресурси, доступні в усіх місцях для задоволення потреб та досягнення цілей;
- визначає компетенції, якими мають оволодіти студенти-медики за цілями програми медичної освіти, і відповідає за детальне планування та впровадження компонентів медичного навчального плану, що дає змогу студентам-медикам досягти задекларованих компетенцій. Цілі програми медичної освіти – це комплекс знань, навичок, моделей поведінки та ставлень до конкретних ситуацій, котрий студенти-медики мають продемонструвати після закінчення навчання;
- гарантує, що медичний навчальний план забезпечує достатній рівень підготовки медичних студентів для продовження навчання в резидентурі або розгортання медичної практики;
- гарантує, що програма медичної освіти містить усеохопну, чесну та рівноправну систему оцінювання студентів й охороняє безпеку студентів та пацієнтів, запевнюючи, що всі особи, які викладають, контролюють та/або оцінюють студентів відповідально підготовані й уважно ставляться до своїх обов'язків;
- встановлює та публікує вимоги для вступу для потенційних абітурієнтів і використовує ефективну політику, процедури під час відбору та зарахування студентів;
- надає ефективну академічну підтримку та кар'єрні поради всім студентам-медикам, що допомагають їм досягти своїх кар'єрних цілей та цілей програми медичної освіти. Усі студенти-медики мають однакові права й отримують однакові послуги [6; 9].

Остеопатична медична школа (osteopathic medical school) – це навчальний заклад або структурний підрозділ навчального закладу, що пропонує навчання, після закінчення якого є можливість здобути ступінь «Доктор остеопатії» (Doctor of Osteopathy або Doctor of Osteopathic Medicine) [5].

Щодо етимології слова «остеопатія» в латині, то терміноелемент *osteo-* означає «кістки», *-pathia* – «захворювання, страждання». За М. Кніповичем, «*osteopathia, ae f* – це загальна назва захворювань кісток» [3, с. 286]. Наразі в США діє 39 акредитованих остеопатичних медичних шкіл та 13 – у Канаді.

Згідно зі стандартами Комісії з акредитації остеопатичних коледжів американської остеопатичної асоціації [5], остеопатична медична школа повинна:

- мати чітко визначену місію, цілі та завдання, що відповідають остеопатичній медичній освіті, котра стосується викладання й проведення наукових і клінічних досліджень, зокрема остеопатичних, здобуття вищої медичної освіти та студентських досягнень;
- організувати такий навчальний процес, котрий сприятиме отриманню знань шляхом використання результатів науково-дослідницьких та наукових матеріалів у галузі основних біомедичних наук, клінічної медицини й остеопатичних принципів;
- надавати населенню остеопатичну медичну допомогу, зокрема проводити остеопатичну маніпулятивну терапію;
- розроблювати та впроваджувати внутрішні нормативні документи, що чітко визначають процес управління й організаційну структуру закладу та уможливають виконувати його місію й завдання;
- мати достатню та необхідну матеріально-технічну базу, що дає змогу студентам і викладачам успішно здійснювати навчальні цілі та виконувати навчальний план;
- мати якісний і кількісний професорсько-викладацький склад для досягнення основної мети та завдань остеопатичної медицини;
- прийняти правила для вступу та критерії, призначені для виконання своєї місії й мети;
- розроблювати та впроваджувати методи навчання й навчальні стратегії відповідно до сучасних викликів;
- щорічно забезпечувати інтеграцію остеопатичної філософії, її принципів та досліджень, з дидактичними й практичними можливостями;
- визначати, публікувати та впроваджувати навчальні результати освітніх цілей, що підготують студентів до вищої остеопатичної медичної освіти [5].

Виходячи з вищезазначеного, постає питання про відмінність між (алопатичною) медичною школою та остеопатичною медичною школою. Справа в тому, що обидві школи використовують однакові базові навча-

льні програми для здобуття кваліфікації лікаря, проте в цих шкіл різні підходи до навчального процесу, а також відмінні статистичні дані про вступну кампанію. Деяким медичним школам притаманна традиційна модель навчання: два роки вивчення фундаментальних наук та два роки – клінічних дисциплін. Інші медичні школи зосереджують увагу від одного до півтора років на вивченні фундаментальних наук та націлюють студентів відводити більше часу на факультативи й клінічні дисципліни. Деякі школи використовують проблемно-орієнтований метод навчання, деякі – традиційний підхід. Хоча в студентів алопатичної медичної школи та студентів остеопатичної медичної школи й збігаються навчальні дисципліни та основні ідеї, останні також опановують погляди філософії остеопатичної медицини, що пов'язані з терапевтичними методиками для запобігання виникненню різних хвороб. У США та Канаді остеопатична медицина – це інший підхід до медичної освіти з використанням остеопатичних маніпулятивних методів для діагностики захворювань опорно-рухового апарату та лікування хворих [8].

Також зауважимо, що на початку ХХ ст. у США 8 остеопатичних шкіл, що знаходилися в Чикаго, Де-Мойні, Кірксвіллі, Канзас-Сіті, Філадельфії, Кембріджі та Лос-Анджелесі, відносили до медичного сектантства. За словами А. Флекснера, «у Канаді таких сектантських організацій не було» [7, с. 158, 163].

Прийнятна визнана медична школа (acceptable approved medical school) – медична школа, що розташована в США або Канаді, яка була акредитована Комітетом з медичної освіти американської медичної асоціації (Liaison Committee on Medical Education of the American Medical Association) чи Бюро професійної освіти американської остеопатичної асоціації (American Osteopathic Association Bureau of Professional Education) [12].

Прийнятна невизнана медична школа (acceptable unapproved medical school) – медична школа, що розташована за межами США або Канади, є рівнозначною з медичними школами США та Канади й не була відхиленою державним комітетом з ліцензування або освітнім агентством [12].

Акредитована медична школа (accredited medical school) – це медична школа, що акредитована спеціальним компетентним органом. У США медичні школи зазвичай акредитовані Комітетом з медичної освіти американської медичної асоціації (Liaison Committee on Medical Education of the American Medical Association) та Асоціацією американських медичних коледжів (Association of American Medical Colleges), остеопатичні медичні школи – Комісією з акредитації остеопатичних коледжів американської остеопатичної асоціації (Commission on Osteopathic College Accreditation of the American Osteopathic Association); у Канаді – Комітетом з акредитації Канадських медичних шкіл (Committee on Accreditation of Canadian Medical Schools) та Канадською остеопатичною асоціацією (Canadian Osteopathic Association) [11].

Медична школа, що визнана медичною радою штату (Board-approved medical school), – це медична школа, що є в офіційному списку штата, що визнає відповідно до задекларованих стандартів такий заклад, і відсутня в списку медичної ради штату як така, що не визнана або ж у процесі визнання [11].

Іноземна медична школа (foreign medical school) – офіційно зареєстрована медична школа в будь-якій суверенній державі, крім США та Канади, котра є в офіційному списку Всесвітньої організації здоров'я й не суперечить статусу медичної ради штату [11].

Звернемо увагу на той факт, що в США та Канаді відповідно до стандартів акредитації медичною школою може бути медичний факультет (Faculty of Medicine), факультет медицини та стоматології (Faculty of Medicine and Dentistry), факультет медично-санітарних дисциплін (Faculty of Health Sciences), школа медицини (School of Medicine), школа медицини та стоматології (School of Medicine and Dentistry) або медичний коледж (College of Medicine), тобто ті заклади вищої освіти, що забезпечують виконання навчальної програми рівня «Доктор медицини» [6]. Як бачимо, відбувається ототожнення термінів «медична школа», «медичний коледж» та «медичний факультет» у сучасній американській і канадській освітніх парадигмах.

Висновки. Отже, в американській та канадській освітніх парадигмах терміном «медична школа» послуговуються в широкому й вузькому значенні. У широкому значенні – це школа медицини (school of medicine) або школа остеопатичної медицини (school of osteopathic medicine) [10]. У вузькому значенні – це заклад вищої освіти, або структурний підрозділ певного закладу вищої освіти, який акредитовано спеціальним компетентним органом за затвердженими стандартами та який встановлює власні вимоги до вступу, має необхідні адміністративні, наукові й допоміжні кадри, достатнє матеріально-технічне обладнання та здійснює підготовку фахівця з медицини з правом присвоєння кваліфікації лікаря на рівні «Доктор медицини». Синонімом є термін «алопатична медична школа» – навчальний заклад, що надає освіту за принципами традиційної медицини. Термін «остеопатична медична школа» майже збігається з визначенням терміна «медична школа», проте в зазначеному закладі вищої освіти відбувається поєднання принципів традиційної медицини та особливої філософії, за якою людина є не тільки сукупністю органів та частин тіла, що можуть постраждати, а й партнером у процесі лікування. По закінченню остеопатичної школи випускники здобувають ступінь «Доктора остеопатії». Під час дослідження було встановлено, що в американській та канадській освітніх парадигмах немає відмінностей у визначенні термінів «медична школа» й «остеопатична медична школа».

Перспективами подальших досліджень є комплексний аналіз діяльності медичних та остеопатичних шкіл протягом XX ст. – на початку XXI ст. у США й Канаді.

Список використаної літератури

1. Вакуленко М. О. Сучасні проблеми термінології та української наукової термінографії : брошура. Київ, 2009. 69 с.
2. Гриневич Л. Поняття «освіта», «розвиток освіти», «освітня політика» в сучасному науковому дискурсі. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 1–2. С. 14–19.
3. Кніпович М. Ф. Словник медичної термінології латинсько-українсько-російський. Київ : Державне медичне видавництво УРСР, 1948. 442 с.
4. Крутій К. Л. Термінологічне поле інновацій в дошкільній освіті. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя*. 2006. № 5. С. 6–9.
5. Accreditation of Colleges of Osteopathic Medicine: COM Continuing Accreditation Standards. URL: <https://osteopathic.org/wp-content/uploads/2018/02/com-continuing-accreditation-standards.pdf> (Last accessed: 16.01.2018).
6. CACMS Standarts and Elements. Standards for Accreditation of Medical Education Programs Leading to the M. D. Degree. URL: https://cacms-cafmc.ca/sites/default/files/documents/CACMS_Standards_and_Elements_-_AY_2017-18.pdf (Last accessed: 23.01.2018).
7. Flexner A. Medical Education in the United States and Canada: A Report to the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. New York: The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, 1910. 346 p.
8. How to Decide Between an M. D. and a D. O. *U. S. News & World Report L. P.*: website. URL: <https://www.usnews.com/education/blogs/medical-school-admissions-doctor/2012/04/23/how-to-decide-between-an-md-and-a-do> (Last accessed: 24.01.2018).
9. LCME® Functions and Structure of a Medical School. Standards for Accreditation of Medical Education Programs Leading to the MD Degree. URL: <http://lcme.org/publications/> (Last accessed: 21.01.2018).
10. Public Law 102 – 408. An Act. To Amend the Public Health Service Act to Revise and Extend Certain Programs Relating to the Education of Individuals as Health Professionals, and for Other Purposes. URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/102/hr3508/text> (Last accessed: 19.01.2018).
11. Rules of The Board Of Medical Practice. *Vermont Department of Health*: website. URL: http://www.healthvermont.gov/sites/default/files/documents/pdf/REG_board-of-medical-practice.pdf (Last accessed: 24.01.2018).
12. Texas Administrative Code. Texas Administrative Code, Title 22, Part 9. URL: http://txrules.elaws.us/rule/title22_part9 (Last accessed: 21.01.2018).

Стаття надійшла до редакції 26.01.2018

Куличенко А. К. Сущность терминов «медицинская школа» и «остеопатическая медицинская школа» в американской и канадской образовательных парадигмах

Статья посвящена анализу сущности терминов «медицинская школа» и «остеопатическая медицинская школа», выявлению разницы между ними в американской и канадской образовательных парадигмах.

В исследовании предложена классификация термина «медицинская школа» по таким критериям, как: 1) специализация (медицинская школа; остеопатическая медицинская школа); 2) формальное признание (приемлемая признанная медицинская школа; приемлемая непризнанная медицинская школа; аккредитованная медицинская школа; медицинская школа, признана медицинским советом штата); 3) территориальная принадлежность (иностранная медицинская школа). Выяснено, что термин «медицинская школа» используется как в широком, так и в узком значении. Установлено, что в американской и канадской образовательных парадигмах разница в определении

терминов «медцинская школа» и «остеопатическая медицинская школа» отсутствуют. Кроме того, в США и Канаде медицинской школой называют школу медицины, медицинский колледж, медицинский факультет.

Ключевые слова: термин, анализ, классификация, медицинская школа, медицинская остеопатическая школа, американская образовательная парадигма, канадская образовательная парадигма, медицинское образование.

Kulichenko A. Concepts «Medical School» and «Osteopathic Medical School»: Meaning in American and Canadian Educational Paradigms

Every educational paradigm has its own terminology complex with historical, linguistic and cultural features. Due to a consistent and competent organization and unification of such a complex, there exists an understanding of meanings and mechanisms of many educational phenomena, processes, and trends.

The article focuses on the analysis of concepts of «medical school» and «osteopathic medical school», revealing the difference between them in American and Canadian educational paradigms.

The article proposes a classification of the concept of «medical school» based on the criteria as follows 1) Specialty (medical school; osteopathic medical school); 2) Formal recognition (acceptable approved medical school; acceptable unapproved medical school; accredited medical school; Board-approved medical school); 3) Territorial belonging (foreign medical school).

Moreover, the author states that the concept of «medical school» is used both in a broad and a narrow definition. As for a broad definition, it is a school of medicine or a school of osteopathic medicine. As for a narrow definition, «medical school» denotes a higher education establishment or a structural subdivision of a certain higher education establishment accredited by a special competent authority as per the approved standards. Furthermore, medical school has own requirements for admission, curriculum, necessary administrative, scientific and supporting staff, sufficient equipment, and awards «Doctor of Medicine» as first professional degree. The concept «Osteopathic medical school» almost coincides with the meaning of the concept of «Medical school», though this higher education establishment uses the principles of both traditional medicine and a special philosophy, and awards «Doctor of Osteopathy» as the first professional degree.

Moreover, there is no difference in the meaning of concepts «Medical school» and «Osteopathic medical school» in the American and Canadian educational paradigms. Note that a medical school also identifies a school of medicine, medical college, medical faculty in the US and Canada.

As for the prospects of further research, we are going to highlight activities of medical and osteopathic schools of the 20th – the early 21st centuries in the USA and Canada.

Key words: concept, analysis, classification, medical school, medical osteopathic school, American educational paradigm, Canadian educational paradigm, medical education.